

NAGY MÁRTON GÁBOR

MSc

Magyar Testnevelési és Sporttudományi

Egyetem

Témavezető:

Dr. Gáldiné dr. habil. Gál Andrea

egyetemi docens, TF

**OTDK 2025: Z generációs labdarúgók képzésének vizsgálata sportszociológiai,
sportpedagógiai és edzésmódszertani szempontból**

*Kulcsszavak: Z generáció; utánpótlás labdarúgás; sportpedagógia; sportszociológia;
edzésmódszertan*

Bevezetés

A sportban – azon belül különösképp a labdarúgásban – rendkívüli sebességgel gyarapszik a rendelkezésre álló tudásanyag, a sporttudományi háttér, a segédtudományok és interdiszciplináris területek folyamatosan bővülnek, ezáltal segítve a sportágak, és a bennük dolgozó szakemberek fejlődését. A különböző világméretű sporteseményeken elért eredmények folyamatos javulása is rámutat arra a jelenségre, hogy az élsportolók felkészítése, képzése és fejlesztése a legújabb sporttudományos eredmények beépítésével egyre hatékonyabban történik. Ez egy jelentős versenyelőnyt jelenthet az egyének számára, emiatt szükséges a szakmai munka időszakos felülvizsgálata, új módszerek implementálása a gyakorlatba és azok folytonos reflexiója.

Az utánpótlás labdarúgás különösképp jól vizsgálható a folyamatos innováció és fejlődés aspektusából, melyet a rendelkezésre álló edzésmódszerek és a sportpedagógiai megközelítések széles skálája támaszt alá. Emiatt az utánpótlás labdarúgásban dolgozó mindenkori szakemberek számára létfontosságú, hogy mindig naprakész, aktualizált és egyfajta „generáció-kompatibilis” tudással és oktatásmódszertani repertoárral rendelkezzenek. Még ha a futball tudásanyagának egy része állandó is, az elsajátításhoz vezető út viszont folyamatosan változhat. Kiemelt fontosságú a generációs sajátosságok figyelembevétele és azokból levont következtetések alkalmazása az utánpótlás labdarúgók képzésében, oktatásában és nevelésében. A kutatások is azt sugallják, hogy az újabb generációk, főként a Z generáció újfajta tanulási megközelítést igényelhet, mint a korábbiak (Jones et al., 2007).

Jól érzékelteti ezt például az a szakirodalmi adat, miszerint a Z generációsok átlagos figyelemideje 3-8 másodpercre csökkent a korábbi Y generáció 12 másodpercéről (Chloé, 2022).

Meglátásom szerint az utánpótlás sportban, így a labdarúgó akadémiákon dolgozó szakemberek számára egyrészt azért fontos a folyamatos tudás aktualizálása, hogy a dinamikusan változó és fejlődő iparági környezetben mindig naprakészek legyenek, másrészt ismerjék a mindenkori generációt, azoknak attribútumait, jellemző karakterisztikáit, preferenciáit és attitűdjeit. Az utánpótlásban tevékenykedők munkájának egyik legfontosabb eleme a hatékony tanulási és fejlesztési környezet kialakítása a hosszútávú sportolófejlesztés (LTAD) (Sterbenz & Géczi, 2016) és a felnőttkori beválás elősegítése érdekében.

Az utánpótlás labdarúgásban dolgozó szakemberek, edzők is legnagyobb részben a korábbi generáció(k) tagjai, így fontos hangsúlyt fektetni a generációs különbségek megértésére ezáltal fejlesztve a szakemberek a coaching eszköztárát, hozzásegítve őket szakmai tudásuk folyamatos aktualizálásához és a megújuláshoz, illetve végeredményben hatékonyra téve a generációk közötti párbeszédet és interakciót is. A Z generáció, és alapvetően a mindenkori generációk hatékony oktatásához és érvényesüléséhez kölcsönös empátiára és megértésre van szükség minden generáció részéről.

A kutatás célkitűzése

A kutatás fő célkitűzése, hogy a Z generációs labdarúgók képzéséhez kapcsolódóan feltárja és értelmezze a játékosok általános attitűdjeit és egyéni preferenciáikat. Néhány alapvető Z generációs jellemző (koncentráció, türelem, interperszonális képességek, visszajelzés és vélemény kinyilvánítás iránti igény stb.) vizsgálata mellett a kutatás érinti a modern technológia alkalmazásának és ebből fakadó edzésmódszertani eszközök bevonásának kérdését is. Az edzői és sportszakemberi adaptáció ezekhez területeken a képzés, oktatás és nevelés hatékonysága szempontjából kiemelt fontossággal bírnak. A kutatás további célkitűzése, hogy összehasonlítsa a korábbi generációkat a mostani Z generációval, és azonosítsa azokat az egyéni sajátosságokat, melyek jól körülírhatóan definiálják a jelenlegi Z generációs utánpótlás labdarúgókat.

A kutatás eredményei reményeim szerint hasznos javaslatokkal és szakmai hozzáadott értékkel gazdagítják majd a korábbi ismereteket, és jól alkalmazhatók a gyakorlatban. Végző soron így a Z generációs játékosok képzésében szerepet és felelősséget vállaló szakemberek és a Z generációs játékosok között generációs szakadék helyett generációs híd képződhet.

Anyagok és Módszerek

Az adatfelvétel során kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtési technikákat is alkalmaztam:

1. Szakirodalmi elemzés – Mit lehet tudni a Z generációról?
2. Egyéni, félig-strukturált interjúk szakemberekkel (12)
3. Online kérdőív Z generációs akadémistákkal (10 hazai- és 1 határon túli akadémia → 615 játékos)

A mintaválasztás szempontjai:

Az interjúalanyok kiválasztása során kiemelten fontos szempont volt, hogy legyen a korábbi Y generációval összehasonlítási alapjuk, illetve a Z generáció legidősebb tagjaival is (pl. 1996-ban, 1997-ben, 1998-ban születettek), ezáltal a Z generáción belül is meg lehetett állapítani különbségeket a generáció legidősebb és legfiatalabb tagjai között. Továbbá törekedtem arra, hogy egy-egy labdarúgó akadémia különböző szakterületeken dolgozó (vagy egykor dolgozó) szakemberekkel készítsem el az interjúkat (akadémia igazgató, szakmai igazgató, sportigazgató, egyéni képző, gimnázium igazgató, kollégium igazgató, vezetőedző), hogy minél több aspektusból ismerhessem meg a szakemberek Z generációs játékosokkal kapcsolatos tapasztalatait, véleményét és meglátásait.

A félig strukturált interjú jellegének megfelelően a beszélgetés során az előzetesen rögzített kérdések mellett spontán kérdések is felvetődtek.

A kvalitatív adatfelvétel a következő kutatási kérdések megválaszolására irányult:

1. Hogyan jellemezhetőek a Z generációs labdarúgók?
2. Milyen alapvető különbségek láthatóak, érezhetőek a korábbi generációhoz képest, a Z generációval való közös munkában (sportpedagógiai, sportszociológiai, sportpszichológiai és edzés módszertani szempontból)?
3. Mi az/mik azok, ami(k) a Z (és ezt követő Alfa) generációs labdarúgók képzésének szempontjából nagy kihívást és egyben nagy lehetőséget is jelenthet a jövőben?

A Z generációs utánpótlás játékosok számára elkészített kérdőív online (Google kérdőív) felületen került rögzítésre. A mintaválasztás olyan Z generációs játékost érintette, aki a labdarúgó akadémiai rendszer képzésében részt vesz (U15-től).

A kvantitatív adatfelvétel az edző és a játékosok közötti együttműködésre, a közös munka különböző aspektusaira fókuszált.

Az online kérdőív 7 fő kérdése a következő volt:

1. Véleményed szerint milyen egy jó edző, és mire érdemes egy edzőnek a legtöbb figyelmet fordítania az edzések során?
2. Mennyire fontos számodra az edzői visszajelzés, és milyen gyakorisággal igényled azt?
3. Mennyire fontos számodra, hogy tisztában legyél edződ elvárásaival?
4. Mennyire tartod fontosnak, hogy az edző ismerje a játékosok személyiségét és egyéni viselkedésüket?
5. Mit gondolsz, milyen hosszúnak kell lennie egy egyéni videózásnak, annak érdekében, hogy a leghatékonyabb legyen, és a videózások során milyennek kell lennie a párbeszédnek (elemző)edző és játékos közt?
6. Mit gondolsz, milyen mértékben vagy felelős Te magad a saját fejlődésedért, és milyen mértékben felelős ezért az edződ?
7. Mennyire fontos számodra, hogy (szinte) azonnali eredményeket kapj saját fejlődéseddel kapcsolatban (pl. technikai, taktikai, fizikális fejlődés)?

Az adatfeldolgozás során az interjúalanyoktól az azonos kérdésekre kapott válaszokat összegeztem, kiemelve ezekből azokat a kulcsszavakat, amelyek a Z generációs labdarúgók legfőbb jellemzőit jelölték.

Eredmények

A következőkben először az interjú, majd a kérdőíves adatfelvétel eredményeit mutatom be.

A Z generációs labdarúgók általános jellemzése

Az interjúk során a szakemberek a Z generációs játékosok jellemzésekor kiemelték az életkorral és a technológiai változásokkal összefüggő hatásokat és változásokat. Ezek a különbségek az életkornak megfelelően befolyásolhatják a gondolkodásmódot és a viselkedési mintákat.

Alapvetően a Z generáció képviselői intelligensek és fejlett kognitív képességekkel rendelkeznek. A mindennapi életüket már egészen fiatal kortól körülvevették és körül veszik a technológiai és az infokommunikációs eszközök, ezáltal erre a generációra sokszor használt

jelző a „digitális bennszülött”. Azaz, ezek a fiatalok olyan környezetben nőttek fel, ahol a technológia és az internet mindennapos része az életüknek, amely nagy hatással van a világról alkotott képükre, életszemléletükre és olykor értékrendjükre is.

A Z generációs labdarúgók racionálisak és értelmesek, ám nem terhelik magukat felesleges információkkal, ugyanakkor nagy kihívást jelent számukra a különböző forrásokból beszerzett sok-sok információ szelekciója és a releváns, fontos adatok kiszűrése, melyeket nem mindig könnyű kezelni, hiszen az információk áradatában könnyen elveszhetnek vagy megtéveszthetik őket.

Ami a szülői szerepvállalást illeti, jellemző, hogy a szülők túlféltik a Z generációs játékosokat (helikopterszülők), meg akarják őket óvni a nehézségektől, csalódásoktól, kudarcoktól. Ezzel összefüggésben a Z generációs játékosokat nem jellemzi magas szintű felelősségérzet, saját tetteikért és cselekedeteikért nem minden esetben vállalják magukra a felelősséget.

Az egyik akadémia igazgató a következőképp értékelte ezt a jelenséget: *„Ez a fajta nevelési szemlélet kontraproduktív lehet, mivel nem fejlődik a fiatal játékosok karaktere és jelleme azáltal, hogy saját bőrükön tapasztalnak meg bizonyos dolgokat, amely hozzátesz személyiségükhöz és élettapasztalatukhoz, és az a szomorú, hogy sokszor ennek a szülők nincsenek tudatában.”*

Ha nincs kontroll a Z generációs játékosok mindennapjaiban, akkor hajlamosak kiengedni és kevésbé tesznek eleget a mindennapi kötelezettségeiknek. Az utánpótlásban dolgozó edzők, tanárok, pedagógusok, nevelők számára jövőbeli kihívást jelenthet, hogy ezekre a neveltetésből fakadó jellemzőkre megfelelő hangsúlyt fektessen és felismerje azokat az otthonról hozott viselkedési mintákat, mely vezérli a játékosok cselekedeteit.

Alacsony türelmi szint jellemző a Z generációra, gyakran azonnali eredményeket várnak el, és nehezen viselik a hosszadalmas folyamatokat. Alacsony szintű kudarctűrőképességük, nehezen birkóznak meg negatív időszakokkal utánpótlás karrierjük alatt, ezáltal megküzdési stratégiáik sincsenek kifejtett szinten. Interjúm során az egyik edző így fogalmazott ezzel kapcsolatban: *„Teljesen összetörnek, ha nem sikerül nekik valami, úgy kell őket felkaparni a padlóról, amihez elengedhetetlenek a megfelelő pedagógiai eszközök. Fel kell ismerni, hogy kinek milyen bánásmódra van ezekben az esetekben szüksége.”*

Az elmélyülési képesség és az elmélyülésre való hajlam is egyre kevésbé jellemző rájuk, ezáltal inkább felületesség és egyfajta „minimális befektetés, maximális megtérülés” hozzáállás. Sok esetben a pillanatnyi kedv és érdekek vezérelte attitűd jellemzi őket.

Ez a tulajdonság kihívást jelenthet az aktív figyelem fenntartása és végső soron a képzés és oktatás hatékonysága szempontjából.

Kiemelten fontos szerepet tölt be a Z generációs utánpótlás labdarúgóknál a visszajelzés, amely többnyire közvetlenül az edzők részéről érkezik, általában a játékosok saját teljesítményével és velük szemben támasztott elvárásokkal kapcsolatban.

Kezdetben zárkózottabbak, nehezebben nyílnak meg és ezáltal hosszabb folyamat kiismerni őket, megismerni személyiségüket, így az átlagnál nagyobb emocionális kihívást jelent a velük való foglalkozás, utalva ezzel a korábban megfogalmazott érzelem-vezérelt Z generációs jellemzőre. Magas igényszint jellemzi őket a miértek, különböző összefüggések, ok-okozati kapcsolatok megértésével kapcsolatban, szeretnének tisztában lenni azzal, hogy mit miért csinálnak utánpótlás képzésük ideje alatt, és mindaz hogyan járul hozzá az ő mindennapi fejlődésükhöz, amelyről Autumn (2022) is említést tesz írásában.

A Z generáció tagjainak nevelése, képzése és oktatása során fontos figyelembe venni ezeket a jellemzőket és kihívásokat. Fontos továbbá, hogy a játékosokkal dolgozó szakemberek tudatosítják önmagukban ezeket a jellemzőket a játékosok képzése, nevelése és oktatása kapcsán. A megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazása és az érzelmi intelligencia fejlesztése segíthet abban, hogy az utánpótlás képzésben edződő Z generációs játékosok sikeresen alkalmazkodjanak a mindenkorai kihívásokhoz és fejlődjenek a mindennapi élet különböző területein.

Különbségek a korábbi generációhoz képest a Z generációval való közös munkában sportpedagógiai, sportszociológiai, sportpszichológiai és edzésmódszertani szempontból

Az infokommunikációs és technológiai eszközök robbanásszerű megjelenése által jóval több inger és külső impulzus éri a mostani labdarúgó akadémiai rendszerben edződő Z generációt, mint a korábbi Y generációt, vagy akár a Z generáció legidősebb tagjait.

Ezzel kapcsolatban az egyik korábbi generációhoz tartozó vezető így nyilatkozott: „*Nem csupán a fiatalok felejtették el, hogy milyen/hogyan kell unatkozni, én is azt veszem észre*

magamon, hogy amint van egy kis szabadidőm, előveszem a telefonon és elkezdek rajta különböző futballszakmai cikkeket olvasni, így már nálam sincs olyan, hogy bármikor is unatkoznék.” Emiatt a jelenség miatt kiemelt figyelmet kell fordítani az edzőknek, tanároknak és sportszakembereknek arra, hogy ne terheljék túl a játékosokat kognitív szempontból.

Az interjúk alapján elmondható, hogy felszínesebbé vált a játékosok világnézete, a 21. századi felgyorsult, technológia-vezérelte világban, ahol minden információ egy kattintással és egy Google kereséssel elérhető. Ezzel összefüggésben erőteljesen érzékelhető az első kérdésben már taglalt csökkent elmélyülési képesség, alacsonyabb türelmi szint, az aktív figyelem és koncentráció csökkent időtartama, melyről dolgozatom elején már említést tettem. Továbbá az online platformok térnyerésével megváltoztak a mindennapi kommunikációs csatornák, leegyszerűsödött az információ áramlása, ezáltal olykor személyes interakcióval és kapcsolatteremtéssel járó nehézségek érzékelhetőek a Z generációnál a korábbi generációhoz képest.

A korábbi generációval összevetve érzékelhetőek különbségek olyan területeken, amelyek a szülői neveltetéssel, otthonról hozott mintákkal és a szociális környezettel hozhatóak összefüggésbe. A Z generációs utánpótlás játékosok rátermettségében, önállóságban és felelősségvállalásában is különböznek elődjeiktől, az olykor (korábbi kérdésben szintén taglalt) túlféltő és minden kudarctól megóvni kívánó szülői nevelési szemlélet eredményeként. Ez az ügynökök és játékos menedzserek ráhatásával is kiegészül.

A Z generációs utánpótlás labdarúgókat nehezebb rávenni bizonyos kötelezettségekre, mivel az edző-játékos tekintélyelvű, alá-fölé rendeltségi szerepek is megváltoztak. Emiatt az edzők és sportszakemberek számára nagyobb kihívás kivívni a tiszteletet, a szakmai elismerést és elfogadottságot a Z generáció tagjainak szemében. Így oktatásuk, nevelésük, képzésük más megközelítést igényel, még inkább humánközpontú és emocionálisabb szemlélettel.

Az egyik sokéves edzői múlttal rendelkező szakember az interjú alatt kiemelte: *„Az edző személyének hitelessége a játékosok szemében egy kritikus terület. Rengeteg minden eldől a játékosoknál az edző megítélése szempontjából, manapság másodpercek alatt leveszik a játékosok, hogy ki az, aki szakmailag felkészült és naprakész edző, nem lehet őket átverni. Ez talán pont amiatt van, mert a közösségi média platformjain bármikor láthatják, hogy mit csinálnak különböző topligák sikeres csapatainak edzői az edzéseken, ami az utánpótlás*

játékosoknak később viszonyítási alapként fog szolgálni például abban, hogy egy edzésről eldöntsék, hogy jó volt-e, vagy sem.”

Jövőbeli kihívások és lehetőségek a Z és Alfa generációs labdarúgók képzésében

A legtöbb szakemberrel folytatott interjú esetében tapasztalható volt az a jelenség, hogy számos kihívás és lehetőség rejlik a képzésében és fejlesztésében. Ezek közül az egyik alapvető kihívást jelentő tényező a mindenkori tudatosság növelése a játékosokban, például azzal kapcsolatban, hogy mi történik velük éppen karrierjük bizonyos szakaszaiban. Mindezzel egyidejűleg fejlesztve és/vagy kialakítva a játékosok megküzdési stratégiáit, hogy a későbbiekben önmaguk is képesek legyenek megküzdni a karrierjük során felmerülő nehézségekkel, kudarccal.

Olyan játékosok edukációját érintő kérdésekkel is érdemes foglalkozni a szakembereknek, hogy miként kell bánni a pénzzel, hogyan lehet hatékonyan menedzselni az időbeosztást, milyen kritériumok mentén célszerű kiválasztani a számukra ideális és karrierjüket támogató játékosügynököt. Ugyanez a tudatosság és szemléletformálás szükséges szülői részről is, hiszen számukra is létfontosságú, hogy megértsenek bizonyos folyamatokat saját gyermekeik karrierjével kapcsolatban, és támogató sportszülökként, egyfajta konszenzus alapján tudjanak közreműködni az akadémiával a játékos utánpótlásképzési időszak alatt.

A bizalom kiépítése a játékosoknál kiemelt fontosságú terület. Elsősorban emberként kell megismerni őket és a személyiségüket, így kiemelten fontos lesz továbbra is az edző személye a játékosok szemében. A mai XXI. század labdarúgásában sokkal több területre kell figyelni a játékosokat körülvevő világban (pl. étkezés, prevenció, lelki-és mentális egészséggel összefüggő területek), melyekre a figyelem felhívása szintén nagyban az edzők és játékosok közvetlen mikrokörnyezetében tevékenykedő szakemberek feladata és felelőssége. Az egyik akadémia vezető a következőképp látja ezt a kérdést: *„Az edzőnek ma már nem elég csak megtartani az edzést, és azt gondolni, hogy mindent megtett a játékosok fejlődéséért. Annyi mindenre kell az utánpótlás játékosokat körülvevő mindennapi világban figyelni, hogy ez tudatos figyelemfelhívást és extra egyéni törődést igényel edzői szempontból.”* Jövőbeli kihívást jelent a konstruktív életvezetésre való belső igény felkeltése és annak elősegítése.

A modern technológiákkal kapcsolatos naprakészség is lehetőségként és egyben kihívásként jelenik meg a képzésben. Fontos tartani az utánpótlás futballban dolgozó szakembereknek a lépést a digitalizációval abból a célból, hogy az oktatási környezet is megfelelően kiaknázza az egyénekből rejlő potenciált. Célszerű több kognitív ingerre hatni, és érdemes tudatosan fejleszteni a kognitív képességeket, de ugyanakkor figyelni arra, hogy ne történjen kognitív túlterhelés, amely egy tudatosan és szisztematikusan felépített oktatásmódszertant igényel. Ezzel összefüggésben egyik pedagógus szakember az interjúk során kiemelte: *„Érdemes átgondolni, hogy a digitális platformokon eltöltött idő miképp fog hasznosulni, mennyire konstruktívan töltik el a telefonokon lógást, mindez fenyegetettség, de lehetőség is egyben számunkra.”*

Kihívást jelent, és fog jelenteni a jövőben a játékosokban a megfelelő fejlettségi szintű kritikai érzék és információk szelekciójára vonatkozó képesség kialakítása. Visszaülve interjúm korábbi kérdéseinek válaszára, mindenképpen szükséges, hogy ebben a dinamikus, változó világban és ingergazdag környezetben képesek legyenek megszűrni a számukra releváns és hasznos információkat és tudni, hogy mit kezdjenek azokkal. Külső környezeti hatásokat célszerű optimális szinten tartani és minimalizálni a külső környezeti ingereket, amelyek nap, mint nap érik a játékosokat.

A kérdés mennyiségű, rendelkezésre álló és hozzáférhető adat (pl. teljesítmény-monitoring adatok, amelyek objektívak, számszerűsíthetőek) végső soron az utánpótlás labdarúgásban dolgozó szakemberek számára is kihívást fog jelenteni, hiszen nekik is ki kell határozni azokat a fókuszpontokat és kulcsfontosságú területeket, melyek valóban segítik a játékosok képzését és fejlesztik az individuumot. A képzés során indokolt leegyszerűsíteni az információkat, kiválasztani az adekvát eszközöket a játékosok figyelmének lekötése és fejlesztésüknek maximalizálása céljából (pl. videóelemzés rövidebbé). A szakembereknek nem szabad a „divatos” adatok csapdájába esni, hanem a használható és képzési célokat szolgáló adatokra érdemes a legnagyobb hangsúlyt fektetni, folyamatosan priorizálva, vizsgálva a folyamatokat és önvizsgálatot tartva.

A játékosok számára fontos a miértekbe való beavatás, az edző által rámutatni az összefüggésekre és az ok-okozati kapcsolatokra, láttatni az összefüggéseket, ezáltal egy gondolkodó, minden helyzetben proaktív hozzáállással rendelkező játékost nevelni. Mindez összefüggésben van azzal, a már korábban megfogalmazott jelenséggel is, hogy az alá-fölé rendelt szerepkörök és a tekintélyelvűség megváltozott az edző-játékos kapcsolatban.

A segédtudományok- és interdiszciplináris területek óriási fejlődésével azt is szükséges figyelembe venni, hogy ezeket miképp lehet integrálni a képzésbe és az hogyan tehető általuk hatékonyabbá. Ezzel a területtel összefüggésben az egyik szakmai vezető így nyilatkozott: *„Lehetséges, hogy lesznek olyan területek, ahol a sporttudományok nagyobb teret nyerhetnek és hasznot hozhatnak a játékosok képzése és fejlesztése szempontjából. Ezeknek a felismerése elsősorban a sportszakemberek és mindenkor vezetőik felelőssége.”* Fontos lehet ezekbe a segédtudományokba bevonni a játékosokat, növelve ezzel a tudatosságukat/jártasságukat és kihasználva azt a magas intelligenciaszintet, amivel rendelkeznek.

Kihívást jelent, és fog jelenteni, hogy meglegyen a mindenkor utánpótlás játékos alapbázis, főképp a legkisebb korosztályokban. Ezt az alapbázist legalább ekkora kihívást megtartani, mint kialakítani, szem előtt tartva azt a stratégiai szempontból is fontos célt, hogy kevesebb legyen a lemorzsolódás (dropout). Kulcsfontosságú lesz továbbra is, hogy a legkisebb korosztályoktól kezdve meglegyen a futball iránti szeretet és elkötelezettség, amely többek között szakemberi felelősség. Az egyik szakember aggodalmát fejezte ki ezzel kapcsolatban: *„Jó kérdés, hogy tudnak-e egyáltalán majd a mai gyerekek szocializálódni a futballban, mérkőzéseket nézni a televízióban vagy élőben, követni az elitfutball történeteit, őszinte érdeklődést és szenvedélyt mutatva. Ebben a futball-szocializáció és belső igény a kialakításában nagy szerep hárul az edzőkre és az ő pedagógiai, szociológiai és pszichológiai érzékükre és eszközeikre.”*

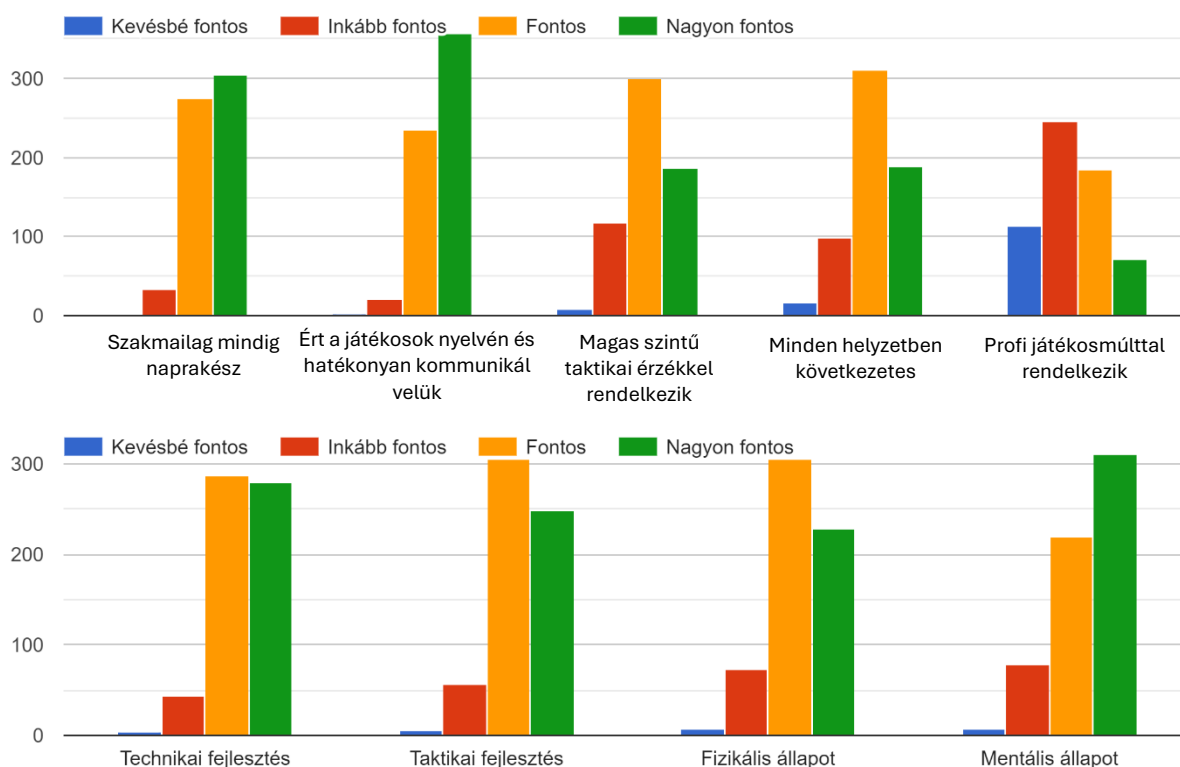
Ezekre a kihívásokra való felkészülés gondos sportszakemberi felkészültséget és naprakész ismerteket igényel, amit eredményesen lehet a mindennapi képzésbe integrálni és alkalmazni.

Az alábbiakban bemutatom második kutatási módszerem, az online kérdőív eredményeit, amelyben a 7 fő kutatási kérdésemre adtak választ a játékosok. A kérdőívet 615 játékos töltötte ki, a következőkben bemutatásra kerülnek a válaszok, témakörönként.

A játékosok közül a legtöbben, szám szerint 357-en, nagyon fontosnak vélték azt, hogy az edző értsen a játékosok nyelvén, és hatékonyan tudjon kommunikálni velük, ahogy azt az 1. ábra is mutatja. Ezt követte a második helyen nagyon fontosként az, hogy szakmailag naprakész legyen, majd az, hogy minden helyzetben következetes legyen, negyedik helyen pedig az, hogy magas szintű taktikai érzékkel rendelkezzen. A legkevésbé fontosnak az volt a legfontosabb, hogy profi játékosmúltja legyen az edzőnek, értelemszerűen ezzel egyenesen arányosan a legtöbben ugyanaz a kritérium volt a legkevésbé fontos.

Arra, hogy mire érdemes a legtöbb figyelmet fordítani az edzőnek az edzések során, a legtöbben a mentális állapotra való odafigyelést választották (310 játékos). Második legfontosabb területnek a technikai fejlesztést (280), harmadik legfontosabbnak a taktikai fejlesztést (248), negyedik legfontosabbnak pedig a fizikális állapotot (229) találták a válaszadó játékosok.

Összegezve: az a jó edző, aki ért a játékosok nyelvén és hatékonyan kommunikál velük, illetve a legtöbb figyelmet a játékosok mentális állapotának szenteli az edzések során.

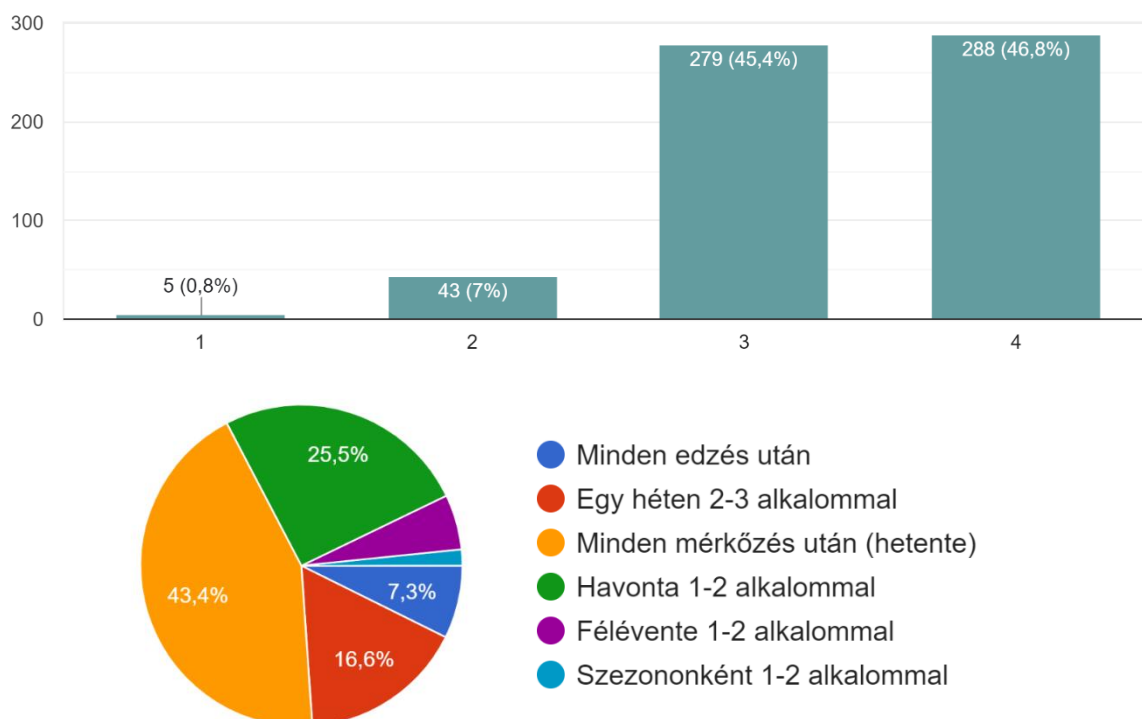

1. ábra: Az első kérdés válaszait szemléltető oszlopdiagramok

A játékosok 46,8 százaléka nagyon fontosnak, míg további 45,4 százaléka fontosnak vélte az edző visszajelzést. Így az összes kitöltő játékos közül 92,2 százalék vélte fontosnak vagy nagyon fontosnak az edzői visszajelzést.

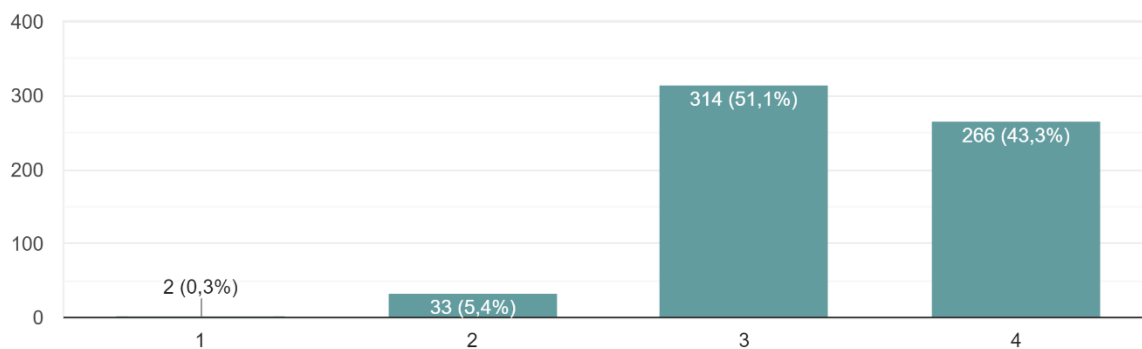
A visszajelzések gyakorisága kapcsán a játékosok legnagyobb részben (43,4 százalékban) minden mérkőzés után igényt tartanak az edzői visszajelzésre saját teljesítményükkel kapcsolatban. Második legnagyobb részben (25,5 százalék) a havi 1-2 alkalommal, harmadikként (16,6 százalék) egy héten 2-3 alkalommal, negyedik helyen (7,3 százalék) a minden edzés utáni történő, ötödikként (5,5 százalék) a félévente 1-2 alkalommal, végül utolsóként (1,6 százalék) a szezononként 1-2 alkalommal történő visszajelzést választották a játékosok.

Összességében a játékosok 92,2 százalékának fontos vagy nagyon fontos szerepe van a visszajelzésnek saját teljesítményük kapcsán, melyet a legtöbben minden mérkőzés után, heti szinten igényelnek.

2. ábra: A második kérdés válaszait szemléltető diagramok

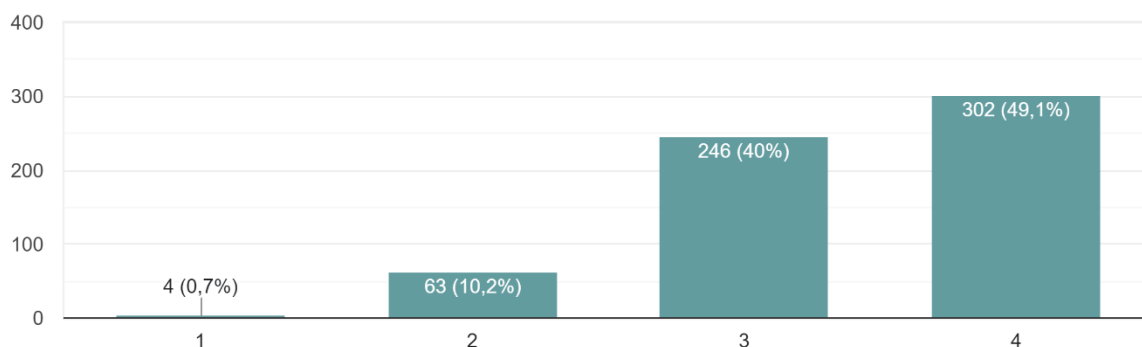
Az edzői elvárásokkal kapcsolatban, 615 játékos közül 314 (51,1 százalék) vélte fontosnak, további 266 (43,3 százalék) jelölte nagyon fontosnak a tisztánlátást. Így az összes kitöltő játékos közül 94,4 százalék vélte fontosnak vagy nagyon fontosnak azt, hogy tisztában legyen edzője mindenkori elvárásaival. Ez összefüggésbe hozható a visszajelzések fontosságával is, amely szintén a tisztánlátást szolgálja.

3. ábra: A harmadik kérdés válaszait szemléltető oszlopdiagram

A Z generációs kitöltők közül 49,1 százalék vélte nagyon fontosnak, és 40 százalék találta fontosnak azt, hogy az edző ismerje a játékosok személyiségét és egyéni viselkedésüket. Ez alapján a kitöltők 89,1 százaléka tekinti fontosnak vagy nagyon fontosnak ezt.

A válaszok összefüggésben vannak a szakemberek interjúkban adott válaszaival is, mely szerint meg kell ismerni a játékosok személyiségét és egyéni preferenciáikat ahhoz, hogy a képzésük a lehető leghatékonyabban valósulhasson meg.

4. ábra: A negyedik kérdés válaszait szemléltető oszlopdiagram

Arra a kérdésre, hogy milyen hosszúnak kell lennie egy egyéni videózásnak, annak érdekében, hogy a leghatékonyabb legyen, és a videózások során milyennek kell lennie a párbeszédnek (elemző)edző és játékos közt, a következő válaszok érkeztek:

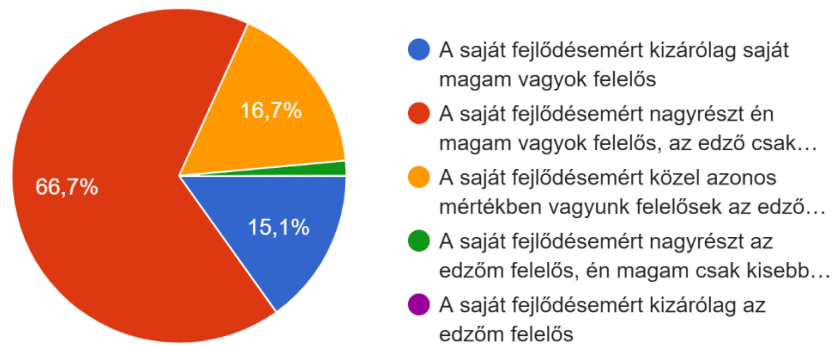
A legtöbb játékos (53,7 százalék) a 10-20 perces egyéni videózásokat látja a leghatékonyabbnak, mely során az (elemző)edző és játékos közt nagyjából azonos arányban folyik a párbeszéd, közös gondolkodással. Mindez párhuzamba hozható azokkal a Z generációs jellemzőkkel, melyek szerint nem tudják sokáig fenntartani aktív figyelmüket és szeretik kinyilvánítani saját véleményüket és meglátásaikat. Második legtöbben (28,1 százalék) a 20-30 perces videózásokat értékelték hatékonynak, a párbeszédet illetően pedig azt, ha az (elemző)edző néha-néha megkérdezi a játékos véleményét, de többnyire ő beszél.

5. ábra: Az ötödik kérdés válaszait szemléltető kördiagram

Több, mint 2/3 része (66,7 százaléka) a játékosoknak úgy gondolja, hogy saját fejlődésükért nagyrészt ők maguk a felelősek, az edző csak kisebb mértékben. 16,7 százalék (103 fő) véli úgy, hogy közel azonos mértékben felelősek mindenkor edzőjével egyéni fejlődésükért.

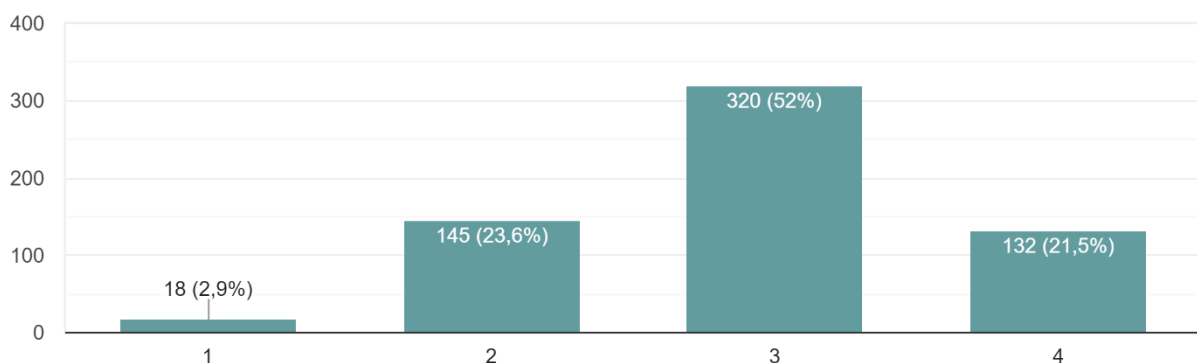
15,1 százalék (93 fő) gondolja úgy, hogy saját fejlődéséért kizárólag önmagukat tartják felelősnek. 1,5 százalék (9 fő) vélekedik úgy, hogy saját fejlődésükért nagyrészt az edző a felelős és ők maguk csak kisebb mértékben.

6. ábra: A hatodik kérdés válaszait szemléltető kördiagram

Végül arra a kérdésre, hogy mennyire fontos az akadémista számára, hogy (szinte) azonnali eredményeket kapj saját fejlődéseddel kapcsolatban (pl. technikai, taktikai, fizikális fejlődés), az alábbi válaszokat kaptam:

A 615 kitöltő több, mint felének (52 százalék) fontos, hogy (szinte) azonnali eredményeket kapjon saját fejlődésével kapcsolatban, további 21,5 százaléknak pedig nagyon fontos ugyanez. Tehát összesen a kitöltő utánpótlás játékosok 73,5 százaléknak fontosak vagy nagyon fontosak az azonnali eredmények saját fejlődésükkel kapcsolatban. Ezek a válaszok a játékosok alacsony szintű türelmével és kitartásával állíthatóak párhuzamba, amelyről az interjúalanyok is kivétel nélkül említést tettek.

7. ábra: A hetedik kérdés válaszait szemléltető oszlopdiagram

Megbeszélés

Fontos felismerni, hogy a Z generációs játékosok bele születtek az online világba, így számukra a valós-és az online élet között nem feltétlen van éles határvonal. Emiatt érdemes hangsúlyt fektetni a játékosok online edukációjára és a közösségi média helyes használatra, hiszen sportolóként kifejezetten fontos, hogy a közösségi média felületein az adott sportághoz kapcsolódó értékeket is képviselni, illetve közvetíteni tudják (felelősségteljes közösségi média használat), ehhez pedig iránymutatás szükséges a szakemberek részéről. Továbbá arra is érdemes edzőként felkészülni, hogy nem minden játékosnál lesz ugyanolyan a személyes kommunikáció, hiszen lehet olyan, aki komfortosabban érzi magát az online beszélgetések során hangulatjelek használatával. Amellett, hogy ez egy kihívást jelenthet az edzők számára, ez ugyanakkor egy lehetőség arra, hogy felhívjuk a sportolók figyelmét a személyes kommunikáció fontosságára és jelentőségére.

Azt az edzői módszert fogadják be leggyorsabban a Z generációs játékosok, amely elősegíti az aktív tanulást azáltal, hogy választási lehetőséget biztosít számukra a kihívások, taktikai problémák vagy csapattal kapcsolatos kérdések megoldásában, és amely végsősoron önbizalmat ad nekik.

Ezt alátámasztják a szakirodalmi említések és a játékosok válaszai arra a kérdésre, hogy az (elemző)edző és játékos között a videóelemzések során közel azonos mértékűnek kell lennie, nyílt kérdésekkel bevonva aktívan a játékosokat az oktatási folyamatokba. A játékosok kognitív bekapcsolása bizonyos oktatási folyamatokba kiváltképp fontos, hiszen ez elősegíti a játékosok képzésében és fejlesztésében a kognitív tudatosítást különböző játékhelyzetekkel kapcsolatban. A tudatosan használt kérdésfelvetések segítik bekapcsolni a gondolkodást a játékosokban a saját fejlődésük kapcsán, illetve fejlesztik az ok-okozati összefüggések felismerését és kritikai gondolkodást. Így a „kérdezve oktatás” egy olyan oktatásmódszertani eszköz, melyre érdemes figyelmet fektetni a jövőben. Ezzel kapcsolatban kiemelendő az edző pedagógiai szerepe, amely által fel tudja ismerni, hogy a játékosoknak éppen egy apja-fia, tanári, vagy mentori kapcsolat lehet célravezető a nevelésükkel, oktatásukkal és képzésükkel kapcsolatban.

Érdemes felmérni a Z generációs játékosok egyéni preferenciáit, és így kidolgozni számukra egy haladási és/vagy karriertervet. A hosszú távú motiváció fejlesztéséhez és fenntartásához elengedhetetlen, hogy segítsük a fiatal játékosokat fejlődésükben, mivel alapvetően elmondható róluk, hogy kompetitívek és elszántak kifejezetten a rövid távú célokat illetően.

Így hasznos lehet az edzőknek egy ütemtervet közösen kidolgozni a játékosokkal, melyekben ki vannak jelölve a legfőbb mérföldkövek.

Mindezt időigényes lehet elkészíteni, ám kifizetődő lehet, hiszen az edzők/szakemberek jobban megismerhetik a játékosokat és személyiségüket, melyre, mint a kérdőívből kiderült, igényt is tartanak a játékosok.

Hangsúlyos terület az utánpótlásképzésben, hogy a képzési rendszer egyénközpontúsága megmaradjon, és az egyének maximális potenciálja ki legyen aknázva. A felkészítési-és képzési rendszer optimalizálása nagy jelentőséggel bír, ezáltal egy olyan edzésmódszertani és környezeti rendszer kialakítása is, amivel az egyéneket meg lehet tartani. Célszerű minél többet az individuummal törődni, és a kiemelt tehetségekre extra figyelmet és energiát fordítani, ami az akadémiák képzési céljai közt a jelenlegi rendszerben is központi figyelmet kap.

Sportszakemberi oldalról nagyon fontos, hogy a megfelelő, „generáció-kompatibilis” pedagógiai módszerek, kommunikáció, és a Z generáció fejlődését elősegítő technikák gyakorlatba ültetése és használata. Az összes sportban dolgozó szakember elgondolkodhat azon, hogy egy-egy hosszabb taktikai megbeszélés, videóelemzés és egyéb kognitív megterheléssel járó gyakorlatok során hogyan lehet a Z generációs sportolók fókuszát fenntartani, hogy az átadásra szánt üzenet a lehető legjobb hatékonysággal érjen célba.

Ahogy minden más generációnak, úgy a Z generációsoknak is megvannak az egyéni preferenciái, jellemvonásai, attitűdjei és kihívásai. Ezeket a jellemzőket, és kihívásokat figyelembe kell venni sportszakemberi módszerekben és stratégiákban, hogy a legtöbbet hozzák ki az egyénekből, maximalizálva egyéni potenciáljukat.

Fontos megvizsgálni a mindenkor edzésmódszertani eszközöket és folytonos önreflexiót tartani a képzési munka során, és élszerű átgondolni azt is, hogy melyek lehetnek azok az edzésmódszerek, amelyek a tanulásban hasznosítható képességeiket is fejlesztik (pl. koncentráció, elmélyülés képessége). Kifejezetten az edzőknek pedig érdemes fontolóra venniük azt, hogy az edzői stílusukat a játékosaik egyéni igényeihez igazítsák.

Összefoglalás

A kutatás a Z generációhoz tartozó utánpótlás labdarúgók képzését vizsgálja meg különböző szempontok - sportszociológia, sportpedagógia és edzésmódszertan - alapján. Törekedtem rávilágítani arra a jelenségre, hogy a generációs sajátosságok figyelembevétele elengedhetetlen a hatékony oktatás, nevelés és képzés szempontjából.

Fő célként jelent meg, hogy feltárjam a játékosok hozzáállását és preferenciáit, különös hangsúlyt fektetve a modern technológiák használatára és az innovatív edzésmódszerek bevezetésére. Azáltal, hogy a Z generációt összehasonlítottam a korábbi generációkkal, azonosítva azokat az egyedi jellemzőket, amelyek meghatározzák az akadémián nevelkedő utánpótlás labdarúgókat. A kutatás online kérdőíves része, a félig strukturált interjúk, illetve a szakirodalom-elemzés hármassága segített kutatásomban abban, hogy minél átfogóbb képet kapjak a Z generációs utánpótlás labdarúgókról.

Összegezve az eredményeket, az optimális képzési környezet kialakítása és a mindenkori generációs sajátosságok figyelembevétele elengedhetetlen ahhoz, hogy a képzés-oktatás-nevelés a lehető leghatékonyabban valósulhasson meg.

Irodalomjegyzék

- Autumn, L. (2022): 10 Ways To Work With Gen Z Athletes
- Bas, S. (2020): Gen Z in sports - How to capture the attention of the disengaged?
- Bereczki, E. (2022): A rejtélyes Z generáció. Budapest: HVG Kiadó Zrt.
- Carl, A. (2023): The Athletic: What Gen Z really think of football?
- Chloé, N. (2022): Sportheroes: Shaping a new sport experience to attract Gen Z
- Dale Carnegie Training (2024): Hivatalos honlap
- Dan, S. (2017): We are wrong about millennial sports fans, McKinsey & Company
- European Club Association (2020): Fan of the Future - Defining Modern Football Fandom, Nyon
- Marcie, M., (2022): How Gen Z around the globe is reshaping societal norms? Gen Z International Research Report, EY
- James, M. (2021): The Secrets To Coaching Gen Z Athletes
- Jan, K. M. (2021): GenZ and 11 great strategies to facilitate their sporting needs
- Jones, V., Jo, J., & Martin, P. (2007). Future schools and how technology can be used to support Millennial and Generation-Z students. ICUT 2007 (Proceedings B, pp. 886-891), 1st International Conference of Ubiquitous Information Technology, Dubai, February 12-14, 2007.
- Katie, P. (2023): Gen-Z: Characteristics and Considerations
- Keldsen, D., & Koulopoulos, T. M. (2014): The Gen Z Effect: The Six Forces Shaping the Future of Business. Bibliomotion.
- Kertzer, D. & Fricke, T. (1997): Anthropological demography: Toward a new synthesis
- Labdarúgó Módszertani Központ (2023): KMAR Labdarúgó Sportakadémiai Kézikönyv
- Luzsányi, M. (2016): "Eljött a trollpapák kora?", Parokia.hu
- Mannheim, K. (1928): "A nemzedéki probléma" (Das Problem der Generationen)
- McCrindle & Wolfinger (2010): "Az XYZ ábécéje - A nemzedékek meghatározása", Korunk Baráti Társaság
- Miles, P. (2023): Gen Z loves football, but it's a love that needs nurturing, Sport Business Media
- Morningconsult (2020): Gen Z poll sports fandom
- Prensky, M. (2001): "Digital Natives, Digital Immigrants"
- Roger, B. (2022): Coaching Generation Z players

Ruzsa, Cs. (2018): „Z” generáció fő jellemzői és a várható munkaerőpiaci kihívások

Schnater, B. (2023): Sportbusiness Meets Gen Z, FBIN Magazine 28, 20-24.o.

Seemiller, C., & Grace, M. (2019). Generation Z: A Century in the Making. Routledge.

Smola, K. & Sutton, D. (2002): Generational Differences: Revisiting Generational Work Values for the New Millennium

Steigervald, K. (2024): Generációk harca - Hogyan értsük meg egymást? Partvonal Kiadó.

Steigervald, K. (2024): Generációk harca a figyelemért - Hogyan egymástól, egymásért? Partvonal Kiadó.

Sterbenz T, & Géczi, G. (2016): Sportmenedzsment, Testnevelési Egyetem, Budapest 2016

Joe, D. & Ken, B. (2022): The E-Sports Generation, Pro Sports Leagues Are Chasing Gen Z Where It Plays, The New York Times

Twenge, J. M. (2017). iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy--and Completely Unprepared for Adulthood--and What That Means for the Rest of Us. Atria Books.